

POROČILI

Mednarodna znanstvena konferenca Osem stoletij avtokefalnosti Srbske pravoslavne Cerkve (1219–2019): zgodovinska, teološka in kulturna dediščina

*Beograd, Pravoslavna teološka fakulteta
Univerze v Beogradu 10.–14. 12. 2018*

Na Pravoslavni teološki fakulteti Univerze v Beogradu je med 10. in 14. decembrom 2018 potekala mednarodna znanstvena konferenca, posvečena 800. obletnici avtokefalnosti Srbske pravoslavne Cerkve. Njeno zgodovinsko jedro je mogoče postaviti v leto 1219, ko je bil menih Sava (rojstno Rastko) iz kraljeve rodbine Nemanjičev v maloazijski Nikeji po rokah konstantinopelskega patriarha posvečen za škofa novoustanovljene samostojne srbske pravoslavne nadškofije s sedežem v Žiči, takratni srbski prestolnici. Omenjeni dogodek je v (moderni) srbski zgodovinski zavesti med drugim razumljen kot simbolna zgostitev in vrhunec celotne krščanske dediščine na naselitvenem območju srbskega naroda. Iz tega temelja je posredno izhajala tudi obravnavana znanstvena konferenca, saj je kronološko in vsebinsko zajemala teme od pozne antike do današnjih dni, ki so v večji ali manjši meri povezane z daljnosežno pomembnimi dejanji svetega Save.

Vsebinsko in praktično zasnovano konferenca sta oblikovala znanstveni in organizacijski odbor, v katerem je kot ključne osebe vredno izpostaviti naslednja imena: Ignatije Midić, požarevsko-braničevski in smederevski škof ter dekan Pravoslavne teološke fakultete, Vladislav Puzović, izredni profesor za cerkveno zgodovino, in Vladan Tatalović, docent za novozavezo bibličnost. Na konferenci je aktivno sodelovalo več kot sto gostov iz Srbije, okoliških držav in tujine; med tujimi gosti so prevladovali predstavniki različnih visokošolsko-raziskovalnih ustanov iz Ruske federacije. Kot predstavnik Teološke fakultete Univerze v Ljubljani, kot edini referent iz Slovenije in obenem kot eden od dveh referentov, izhajajočih iz katoliške sredine, se je konference udeležil tudi pisec pričujočega poročila. Konferenca je trajala polnih pet dni, vsak dan sta potekali dve vzporedni zasedanji, vsa zasedanja pa so bila odprta tudi za študente in zunanje poslušalce. Čeprav organizatorji konference jasno razdelane kronološke ali tematske razvrstitve njene vsebine niso predvideli v celoti, je bilo predstavljene prispevke vendarle mogoče razvrstiti v štiri glavne sklope: cerkvenozgodovinski in cerkvenopravni, literarno-arheografski, filozofsko-teološki in umetnostnozgodovinski.

Med številnimi predstavljenimi prispevki so največ zanimanja vzbudili naslednji štirje: o »molku« svetega Save glede obtožb ohridskega nadškofa Dimitrija Homatijana o zlorabi oziroma neveljavnosti njegovega škofovskega posvečenja, ki ga je

kot slavnostni govornik konference predstavil Ioannis Tarnanidis, zaslužni profesor Teološke fakultete Univerze v Solunu; o zgodovinskih in sodobnih značilnostih instituta avtokefalnosti, ki ga je predstavil Irinej Bulović, bački škof in nekdanji profesor na Pravoslavni teološki fakulteti Univerze v Beogradu; o kanonskem in zgodovinskem kontekstu nastanka avtokefalne žičke nadškofije, ki ga je predstavil Zoran Devrnja, docent na prej omenjeni fakulteti; in o »svetosavju« kot filozofiji življenja, ki ga je predstavil Bogoljub Šijaković, redni profesor na isti fakulteti. Skozi različne prispevke in z njimi povezane razprave je večkrat odzvanjala aktualna tema (ne)razumevanja instituta avtokefalnosti in (ne)enotnosti pravoslavja. Omenjeno temo v najnovejšem času zaznamuje predvsem spor med Rusko pravoslavno Cerkvijo in konstantinopelskim patriarhatom glede statusa pravoslavnih cerkvenih struktur na ozemlju Ukrajine. V tem pogledu so udeleženci konference enoglasno podprli stališče Ruske pravoslavne Cerkve in s tem (trenutno uveljavljeno) načelo kanonične pridobitve statusa avtokefalnosti.

Kot glavne odlike obravnavane konference je treba izpostaviti naslednje: vsebinska in metodološka raznolikost predstavljenih prispevkov, visoka znanstvena raven večine nastopajočih oziroma njihovih referatov, dobra organiziranost celotne konference, pa tudi gostoljubnost organizatorjev. V tem kontekstu si posebno pohvalo zasluži pogumno izražena cerkvena zavest oziroma identiteta večine referentov, ki je usmerjena k širšemu prizadevanju za intelektualno in siceršnjo dobrobit pravoslavne Cerkve – česar na podobnih znanstvenih konferencah, organiziranih v okviru katoliških in protestantskih visokošolskih ustanov zahodnega sveta, ni mogoče opaziti v tolikšni meri.

Simon Malmenvall